

уголовної юстиції / Е. Д. Скульш, В. А. Глушков // Государство и право. – 2013. – № 8. – С. 93–98.

4. Шейфер С. А. Доказательственные аспекты : Закона об оперативно-розыскной деятельности / С. А. Шейфер // Государство и право. – 1994. – № 1. – С. 94–97.

5. Шумило М. Є. Поліційна і кримінально-процесуальна діяльність: на стику минулого та сучасного / М. Є. Шумило // Вісник академії адвокатури України. – 2015. – Т. 12. – № 2. – С. 223–234.

6. Зажицкий В. И. Связь оперативно-розыскной деятельности и уголовного процесса / В. И. Зажицкий // Государство и право. – 1995. – № 6. – С. 57–67

Нікітін Анатолій Анатолійович,
аспірант докторантури та
аспірантури Національної академії
внутрішніх справ

ЗАСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ФАКУЛЬТАТИВНА ОЗНАКА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ В'ЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ ТА ВИЇЗДУ З НЕЇ

У кримінально-правовій доктрині не існує вичерпного або хоча б загальноприйнятого переліку засобів вчинення злочину. Якщо його визначати щодо злочину, передбаченого ст. 332¹ Кримінального кодексу (КК) України, при цьому фактично місцем вчинення злочину являються контрольні пункти, то необхідно визначити, які предмети, документи чи пристосування полегшують вчинення цього злочину і можуть виступати як засоби вчинення злочину.

Іноземці та особи без громадянства в'їзд на тимчасово окуповану територію України та виїзд з неї здійснюють через контрольні пункти – за паспортним документом та спеціальним дозволом, виданим територіальним органом Державної міграційної служби (ДМС) або територіальним підрозділом ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області. Тому за умови підроблення цих документів (паспорта та спеціального дозволу) вони фактично можуть виступати *засобами вчинення злочину, передбаченого ст. 332¹ КК України, якщо це діяння вчинене іноземцем або особою без громадянства.*

Відповідно до Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, громадяни України мають право здійснювати такий в'їзд (виїзд) через контрольні пункти за умови пред'явлення будь-якого документа, визначеного ст. 5 Закону України «Про громадянство України» або ст. 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» [1]. Такими документами (вони також підтверджують громадянство України) є: паспорт громадянина України; паспорт громадянина України для виїзду за кордон; тимчасове посвідчення громадянина України; дипломатичний паспорт України; службовий паспорт України; посвідчення особи моряка; посвідчення члена екіпажу; посвідчення особи на повернення в Україну (дає право на в'їзд в Україну) [2; 3]. У разі підроблення цих документів вони фактично будуть виступати для громадянина України як засіб вчинення злочину, передбаченого ст. 332¹ КК України.

Паспортні та підтверджуючі документи громадян, які здійснюють в'їзд на тимчасово окуповану територію України або виїзд з неї, перевіряються уповноваженими службовими особами підрозділу охорони державного кордону з метою встановлення їх дійсності та належності громадянину, який їх пред'являє. Підроблені, недійсні паспортні документи або такі, що належать іншим особам, або використовуються для вчинення злочину, передбаченого ст. 332¹ КК України, тимчасово затримуються або вилучаються уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону. Після прийняття рішення уповноваженою службовою особою підрозділу охорони державного кордону про відмову громадянину у в'їзді на тимчасово окуповану територію України або виїзді з неї тимчасово затримані чи вилучені паспортні документи надсилаються відповідному правоохоронному органу або органу, який їх видав [1; 4].

В'їзд на тимчасово окуповану територію України або виїзд з неї особи, яка не досягла 16-річного віку, здійснюється через контрольні пункти за умови пред'явлення паспорта громадянина України, або паспорта громадянина України для виїзду за кордон, або проїзного документа дитини у супроводі одного з батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників або інших законних представників чи в супроводі інших осіб, уповноважених одним із батьків (усиновлювачів), опікунів,

піклувальників або інших законних представників. Крім того такий в'їзд (виїзд) здійснюється: 1) за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням у ній держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі, якщо другий з батьків відсутній у пункті пропуску; 2) без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків: а) якщо другий з батьків є іноземцем або особою без громадянства, що підтверджується записом про батька у свідоцтві про народження дитини, та який (яка) відсутній у пункті пропуску; б) якщо у паспорті громадянина України для виїзду за кордон, з яким перетинає державний кордон громадянин, який не досяг шістнадцятирічного віку, або проїзному документі дитини є запис про вибуття на постійне місце проживання за межі України чи відмітка про взяття на постійний консульський облік у дипломатичному представництві або консульській установі України за кордоном; в) у разі пред'явлення документів або їх нотаріально засвідчених копій: свідоцтва про смерть другого з батьків; рішення суду про позбавлення батьківських прав другого з батьків; рішення суду про визнання другого з батьків безвісно відсутнім; рішення суду про визнання другого з батьків недієздатним; рішення суду про надання дозволу на виїзд з України громадянину, який не досяг 16-річного віку, без згоди та супроводу другого з батьків; довідки про народження дитини, виданої відділом реєстрації актів цивільного стану, із зазначенням підстав внесення відомостей про батька (під час виїзду дитини за кордон у супроводі одинокої матері).

Причому виїзд на тимчасово окуповану територію України громадян, які не досягли 16-річного віку, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків із зазначенням відповідного часового проміжку перебування на тимчасово окупованій території. У випадку, якщо це діти-сироти або діти позбавлені батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку, зокрема такі, що проживають (перебувають) у районах проведення антитерористичної операції, такий виїзд попередньо повинен бути погоджений із службою у справах дітей відповідної місцевої держадміністрації або міської (за винятком міст районного значення) ради у порядку, визначеному Мінсоцполітики [4].

У цьому випадку для того, щоб визнати перелічені вище документи, які можна підробити для здійснення в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї,

засобами вчинення злочину, необхідна наявність усіх інших ознак складу злочину, і у разі, якщо діяння буде кваліфікуватися за ч. 1 ст. 332¹ КК України, то обов'язково метою вчинення злочину визначити заподіяння шкоди інтересам держави.

Підrobка чи викрадення документів, які надають право на в'їзд на тимчасово окуповану територію України та виїзд із неї, а також передання таких документів іншим особам для здійснення ними перетинання адміністративного кордону вільної економічної зони «Крим», кваліфікуються за сукупністю злочинів, передбачених відповідними частинами ст. 332¹ та ст. 358 або ст. 357 КК України.

Отже, засобами вчинення злочину, передбаченого ст. 332¹ КК України є: 1) для іноземців та осіб без громадянства – підrobлений паспортний документ та спеціальний дозвіл, виданий територіальним органом ДМС або територіальним підрозділом ДМС у Новотроїцькому чи Генічеському районі Херсонської області; 2) для громадянина України – підrobлений паспорт громадянина України; паспорт громадянина України для виїзду за кордон; тимчасове посвідчення громадянина України; дипломатичний паспорт; службовий паспорт; посвідчення особи моряка; посвідчення члена екіпажу; посвідчення особи на повернення в Україну (дає право на в'їзд в Україну).

Список використаних джерел

1. Порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 черв. 2015 р. № 367. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/367-2015-%D0%BF>. – Назва з екрана.

2. Про громадянство України [Електронний ресурс] : Закон України від 18 січ. 2001 р. № 2235-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>. – Назва з екрана.

3. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України [Електронний ресурс] : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3857-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>. – Назва з екрана.

4. Правила перетинання державного кордону громадянами України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січ. 1995 р. № 57. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF>. – Назва з екрана.